

دانشگاه الزهرا (س)

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته مطالعات زنان گرایش حقوق زن در اسلام

عنوان

بررسی ادله‌ی فقهی - حقوقی تحدید سن نکاح

استاد راهنما

دکتر الهام شریعتی نجف آبادی

استاد مشاور

دکتر خدیجه مظفری

دانشجو

سیده زینب موسوی دشتکی

شهریور ۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کلیه دستاوردهای این تحقیق متعلق به

دانشگاه الزهراء (س) است.

- قانون اساسی.....ق.ا
- قانون مدنی.....ق.م
- قانون مجازات اسلامی.....ق.م.ا
- قانون حمایت خانواده.....ق.ح.خ
- قانون امور حسبی.....ق.ا.ح

تقدیم به پدر و مادر عزیزم
به پاس تعبیر عظیم و انسانی شان از کلمه ایثار؛
به پاس عاطفه سرشار و گرمای امیدبخش وجودشان که در این سردترین روزگاران بهترین پشتیبان
است؛

به پاس قلب های بزرگشان که فریاد رس است و سرگردانی و ترس در پناهشان به شجاعت می
گراید؛

و به پاس محبت های بی دریغشان که هرگز فروکش نمی کند.

سپاس بیکران آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند و درهای علم را بر ما گشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان بنده ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید و توفیق داد تا از حضور اساتید ارجمندی که حیات علمی خود را مرهون آنها هستم کسب فیض نمایم.

اینک به پاس هرقدمی که برای ساختن اندیشه های من برداشته شده و در ازای هر اشاره ای که مرا در رسیدن به پاسخ پرسش ها یاری نموده اند، تنها می توانم یاد کنم از نامشان تا خود بدانم آموخته هایم در گرو حضور ایشان در زندگی من بوده است.

از تمامی معلمان و اساتید گرامی که در طول دوران تحصیل مرا در کسب دانش و معرفت یاری نموده اند به ویژه استاد راهنمای گرانقدرم خانم دکتر الهام شریعتی و استاد مشاورم خانم دکتر خدیجه مظفری که از راهنمایی های ارزنده ایشان بهره مند شده ام صمیمانه سپاسگزارم و برایشان از خداوند متعال طول عمر با عزت و توفیق روزافزون مسئلت می نمایم.

از دوستان گرانقدرم که در طی انجام این پژوهش مرا تنها نگذاشته و باعث دلگرمی من بوده اند بسیار سپاسگزارم و سربلندی و موفقیتشان در تمام مراحل زندگی را از درگاه ایزد منان خواستارم.

چکیده:

مسائل نکاح از ابتدا مورد توجه ادیان و مذاهب و کشورهای اسلامی و غیراسلامی و جوامع داخلی و خارجی بوده و هست. موضوع بسیار بحث برانگیز در مورد ازدواج، سن آن است که مورد اختلاف می‌باشد. در این پژوهش به بررسی ادله‌ی فقهی - حقوقی تحدید سن نکاح پرداخته می‌شود. وقتی صحبت از ادله‌ی فقهی به میان می‌آید منظور مذاقه در قرآن، سنت، اجماع و عقل به عنوان منابع معتبر فقه امامیه است. ادله‌ی حقوقی نیز به اظهار نظر حقوقدانان در این مورد مربوط می‌شود که در این پژوهش به تحدید سن نکاح با تأکید بر دو رویکرد فقهی و حقوقی پرداخته شده است.

هدف از انجام پژوهش دستیابی به ادله‌ی فقهی - حقوقی تحدید سن نکاح می‌باشد. به دلیل حساسیت ویژه‌ای که در مورد سن ازدواج وجود دارد ضرورت انجام تحقیق مشخص می‌شود. روش این پژوهش از نوع کیفی و شیوه‌ی گردآوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و روش تجزیه و تحلیل از نوع تحلیل اسنادی و توصیفی است. با بررسی در ادله‌ی فقهی و حقوقی روشن شد که سن مشخصی برای نکاح وجود ندارد. یعنی در فقه و حقوق سنی به عنوان پایین‌ترین سن ممکن برای ازدواج مشخص نشده است. سن مشخص شده در ماده‌ی ۱۰۴۱ قانون مدنی سن قانونی ازدواج است. ازدواج کمتر از سنین تعیین شده در قانون با اذن ولی و رعایت مصلحت ممکن است. البته مطابق با ماده‌ی ۱۰۴۱ قانون مدنی تشخیص مصلحت بر عهده‌ی دادگاه صالح است. در انتها نیز پیشنهاداتی جهت هرچه کامل‌تر شدن قوانین مربوطه داده شد.

کلمات کلیدی: منابع حقوقی، سن نکاح، ولی، صغیر، ماده ۱۰۴۱ ق.م.

فهرست

۱	فصل اول: کلیات
۳	مبحث اول: بیان مساله
۴	مبحث دوم: سوالات پژوهش
۵	مبحث سوم: فرضیات پژوهش
۶	مبحث چهارم: ضرورت و اهمیت پژوهش
۷	مبحث پنجم: اهداف پژوهش
۷	مبحث ششم: روش پژوهش
۷	مبحث هفتم: پیشینه پژوهش
۱۰	مبحث هشتم: نوآوری پژوهش
۱۰	مبحث نهم: توجیه پژوهش
۱۲	فصل دوم: مفهوم شناسی
۱۲	مبحث اول: مفهوم نکاح
۱۲	گفتار اول: نکاح در لغت
۱۲	گفتار دوم: نکاح در اصطلاح
۱۴	مبحث دوم: مفهوم ولایت
۱۴	گفتار اول: ولایت در لغت
۱۴	گفتار دوم: ولایت در اصطلاح
۱۵	مبحث سوم: مفهوم مصلحت
۱۵	گفتار اول: مصلحت در لغت
۱۵	گفتار دوم: مصلحت در اصطلاح

مبحث چهارم: مفهوم تحدید سن	۱۷
گفتار: سن و اقسام آن	۱۸
بند اول: سن تمیز	۱۸
۱. مفهوم صغیر	۱۸
۲. صغیر غیر ممیز	۱۹
۳. صغیر ممیز	۲۰
بند دوم: سن بلوغ	۲۱
۱. بلوغ در لغت	۲۱
۲. بلوغ در اصطلاح	۲۲
بند سوم: سن رشد	۲۳
۱. رشد در لغت	۲۳
۲. رشد در اصطلاح	۲۳
بند چهارم: قابلیت صحی برای نکاح	۲۴
فصل سوم: مبانی فقهی سن ازدواج	۲۶
مبحث اول: بررسی آیات ناظر به ازدواج	۲۶
مبحث دوم: بررسی روایات ناظر به ازدواج	۳۶
گفتار اول: روایات ناظر به توصیه به ازدواج	۳۷
گفتار دوم: روایات ناظر بر تزویج طفل توسط ولی	۴۰
بند اول: تبیین شرایط تزویج طفل توسط ولی از منظر روایات	۴۲
۱. لزوم رعایت مصلحت طفل در نکاح توسط ولی	۴۲
۲. منع نزدیکی با صغیره	۴۵

- بند دوم: ثبوت خیار نسبت به عقد نکاح پس از بلوغ طفل ۴۷
۱. دیدگاه قائلین به ثبوت خیار ۴۸
۲. دیدگاه مخالفین ثبوت خیار ۴۹
- مبحث سوم: اجماع ۵۰
- مبحث چهارم: عقل ۵۱
- گفتار اول: آسیبه‌های بی توجهی به مقوله افزایش سن در ازدواج ۵۳
- بند اول: بالا رفتن سن ازدواج ۵۳
- بند دوم: مجرد قطعی ۵۶
- بند سوم: گسترش روابط آزاد ۵۸
- بند چهارم: عدم وجود نشاط در ازدواج ۵۹
- گفتار دوم: انحرافات بی توجهی به پاسخ متعارف به نیاز جنسی ۶۰
- بند اول: خودارضایی ۶۰
۱. ضررها و آسیب‌های جسمانی ۶۱
۲. ضررها و آسیبه‌های روحی- روانی ۶۲
۳. آسیبه‌ها و ضررهای اجتماعی ۶۳
- بند دوم: تجاوز به عنف ۶۴
- بند سوم: همجنسگرایی ۶۵
- فصل چهارم: منابع حقوقی سن ازدواج در ایران ۶۸
- مبحث اول: پیشینه نکاح صغار در حقوق ایران ۶۸
- گفتار اول: تحولات قانونی قبل از انقلاب ۶۸
- گفتار دوم: تحولات قانونی بعد از انقلاب ۷۰

- مبحث دوم: وضعیت سن نکاح در نظام حقوقی ایران ۷۳
- گفتار اول: نکاح زیر سن بلوغ ۷۴
- بند اول: بلوغ در فقه ۷۶
۱. بلوغ بر اساس نشانه های طبیعی ۷۷
۲. بلوغ بر اساس سن ۸۰
- بند دوم: بلوغ در حقوق ۸۵
۱. پیشینه سن بلوغ در حقوق ایران ۸۵
۲. سن بلوغ به عنوان اماره قانونی ۸۶
۳. تعارض ماده ۱۲۱۰ ق.م. با تبصره آن ۸۷
- بند سوم: نکاح دختر نابالغ (زیر ۹ سال) ۹۰
- بند چهارم: نکاح پسر نابالغ (زیر ۱۵ سال) ۹۱
- بند پنجم: خیار یا عدم خیار فسخ برای دختر و پسر نابالغ در قانون ۹۱
- گفتار دوم: نکاح بعد از بلوغ و قبل از قابلیت صحی ۹۱
- بند اول: شرح ماده ۱۰۴۱ ق.م. ۹۲
۱. ضمانت اجرای ماده ۱۰۴۱ در قانون ۹۳
۲. منظور از ولی در ماده ۱۰۴۱ ق.م. ۹۴
- ۱-۲. ضمانت اجرای ازدواج بعد از بلوغ و قبل از قابلیت صحی بدون اذن ولی ۹۶
۳. منظور از مصلحت در ماده ۱۰۴۱ ق.م. ۹۶
- ۱-۳. ضمانت اجرای عدم رعایت مصلحت ۹۷
۴. منظور از دادگاه صالح در ماده ۱۰۴۱ ق.م. ۹۸
- بند دوم: نکاح دختر ۹ تا ۱۳ ساله در قانون ۹۹

- ۱۰۱ ..... ۱. نزدیکی با دختر زیر ۱۳ سال در قانون
- ۱۰۲ ..... ۱-۱. ضمانت اجرای نزدیکی با دختر زیر ۱۳ سال
- ۱۰۳ ..... بند سوم: نکاح پسر زیر ۱۵ سال در قانون
- ۱۰۳ ..... گفتار سوم: نکاح پس از قابلیت صحتی تا ۱۸ سال
- ۱۰۳ ..... بند اول: سن رشد در قانون
- ۱۰۶ ..... بند دوم: شرط رشد در نکاح
- ۱۰۸ ..... بند سوم: نکاح اناث بعد از قابلیت صحتی تا ۱۸ سال
- ۱۰۹ ..... بند چهارم: نکاح ذکور بعد از قابلیت صحتی تا سن ۱۸ سال
- ۱۱۰ ..... بند پنجم: وضعیت ماهوی نکاح
- ۱۱۱ ..... بند ششم: وضعیت شکلی نکاح
- ۱۱۲ ..... گفتار چهارم: نکاح پس از سن ۱۸ سال
- ۱۱۲ ..... بند اول: لزوم اذن پدر در نکاح باکره رشیده
- ۱۱۲ ..... ۱. بررسی شرط اذن پدر در نکاح باکره رشیده در فقه
- ۱۱۲ ..... ۱-۱. نظریه استمرار ولایت پدر و جد پدری
- ۱۱۴ ..... ۲-۱. نظریه تشریک در ولایت
- ۱۱۶ ..... ۳-۱. استقلال تام بالغه رشیده
- ۱۱۸ ..... ۲. بررسی شرط اذن ولی در نکاح باکره رشیده در قانون
- ۱۲۲ ..... مبحث سوم: خلاء های موجود در زمینه سن ازدواج در قانون
- ۱۲۳ ..... مبحث چهارم: راهکارهای اصلاح سن ازدواج در قانون
- ۱۲۴ ..... مبحث پنجم: بررسی تطبیقی سن ازدواج
- ۱۲۴ ..... گفتار اول: اسناد بین المللی

گفتار دوم: سایر کشورها	۱۲۶
بند اول: کشورهای اسلامی	۱۲۶
بند دوم: کشورهای غیر اسلامی	۱۲۷
فصل پنجم: نتایج و پیشنهادات	۱۲۸
منابع:	۱۳۲

فصل اول: کلیات

خانواده کوچک ترین و مهم ترین نهاد اجتماعی است که از طریق ازدواج بین زن و مرد شکل می گیرد. اهمیت خانواده و حفظ بنیان آن بر کسی پوشیده نیست. بنای شکل گیری هویت و شخصیت افراد و رشد و تعالی آنان در خانواده گذاشته می شود. خانواده دارای کارکردهای جایگزین ناپذیری چون تولید مثل و بقای نسل، تأمین طبیعی نیازهای عاطفی و روانی اعضا، مراقبت از کودکان و حمایت از بزرگسالان، تحکیم ارزشها، جامعه پذیری و... است. کانون خانواده به عنوان هسته‌ی تشکیل دهنده‌ی جامعه بسیار مورد توجه دین اسلام است. نگاه قرآن کریم به مقوله‌ی خانواده کاملاً متفاوت و متمایز از نگاه های معروف و متعارف است.

دین اسلام برای خانواده قداستی ویژه قائل شده و پیمان ازدواج را یک پیمان مقدس دانسته است. در احادیث فراوانی، عزوبت مذمت شده و به ازدواج توصیه گردیده است. از سوی دیگر به کسانی که دارای موقعیت های اجتماعی و مالی اند توصیه شده است که در امر ازدواج وساطت نمایند.^۱

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به این مطلب به عنوان یک موضوع اساسی توجه کرده است. در اصل دهم چنین بیان شده است: «از آنجا که خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه ریزی های مربوط باید در جهت «آسان کردن تشکیل خانواده»، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد».

خانواده بعنوان هسته‌ی مرکزی زندگی اجتماعی، اولین نهادی است که انسان را از فردیت خود خارج ساخته و او را به اندیشه‌ی منافع جمع وا می دارد. هیچ امری نمی تواند جایگزین روابط مشروع در چهارچوب خانواده باشد زیرا غالب کسانی که ازدواج نمی کنند ممکن است به انحرافات دچار

---

^۱ زهرا، آیت اللهی، (۱۳۸۱)، زن و خانواده، تهران، روابط عمومی شورای فرهنگی اجتماعی زنان، جلد ۲، ص ۳۲ به بعد.

شوند که انسان را در دایره‌ی لذائذ فردی محدود نگه می‌دارد. خانواده از نظر فرهنگی کانون انتقال آداب و رسوم که نمود بارز فرهنگ ملی هستند، محسوب شده و بقای فرهنگ ملی در پرتو خانواده تضمین شده است. خانواده کانون شکل‌گیری شخصیت کودکانی است که شکل‌دهنده‌ی فردای یک مملکتند. اهمیت خانواده از لحاظ اقتصادی نیز بر کسی پوشیده نیست. کسی که تشکیل خانواده داده است بیشتر تلاش می‌کند. از وقت نیرو و امکانات خود بهتر بهره می‌گیرد و برای تأمین معاش و آسایش افراد خانواده جدیت بیشتری به کار می‌بندد و البته کار و تلاش مضاعف در اقتصاد ملت نیز تاثیر بسزایی دارد. خانواده از لحاظ روانی تاثیر بسزایی در روحيات و خلكيات فرد می‌گذارد و انسان را به کمال معنوی و روحانی نزدیک می‌کند. فرد متأهل دارای امنیت روانی است و سردرگم و مأیوس نیست.^۲

ازدواج به عنوان تشکیل‌دهنده‌ی این کانون، یکی از حساس‌ترین مراحل زندگی هر فرد است و تأثیر مستقیمی بر سلامت فرد و به تبع آن بر سلامت جامعه دارد. تأثیر ویژه‌ی این امر بر همه‌ی ابعاد زندگی افراد باعث شده است که سن شروع آن در داخل و جوامع بین‌المللی مورد اختلاف باشد. در قانون کشور ما از ابتدا تاکنون سن ازدواج دچار تغییراتی شده است. با توجه به اینکه دین رسمی کشور ما اسلام است؛ مطابق با اصل ۱۶۷ قانون اساسی قاضی موظف به یافتن حکم هر دعوا در قوانین مدونه و در صورت نیافتن رجوع به منابع معتبر اسلامی و فتاوی معتبر فقهی است. ضرورت اسلامی بودن تمام قوانین و مقررات مطابق با اصل ۴ قانون اساسی قوت نظر را دوچندان می‌کند. پس برای پرداختن به مسأله‌ی سن در ازدواج لازم است منابع معتبر فقهی (قرآن، سنت، عقل و اجماع) مورد بررسی قرار گرفته و تحولات حقوقی سن ازدواج در قانون را پشت سر بگذاریم تا بتوان نتیجه درست را از حیث فقهی و حقوقی اتخاذ کنیم.

---

^۲. عبدالرسول، دیانی؛ (۱۳۸۷)، حقوق خانواده، تهران، نشر میزان، ص ۶.

مبحث اول: بیان مساله

از نظر قرآن، ازدواج مایه‌ی آرامش روح و روان آدمی است و خود از نشانه‌های رحمت و بزرگی خداوند است. تشویق به ازدواج و کراهت اسلام از تجرد و رهبانیت، در بسیاری از منابع دینی ما آمده است. برای دستیابی به اهداف و کارکردهای اصلی ازدواج که مطابق با دین اسلام، رسیدن به سکینه و آرامش روحی، تداوم و تربیت نسل و ارضاء غریزه‌ی جنسی، نیازهای عاطفی و مراقبت و جامعه‌پذیری و... لازم است که ازدواج در شرایط و بستر مناسب صورت گیرد. در اکثر نظام‌های حقوقی برای شروع زندگی مشترک حداقلی از سن را لحاظ کرده‌اند. در کشور ما، یکی از شرایط ازدواج که تحت عنوان قابلیت صحتی برای نکاح عنوان شده، سن می‌باشد. ماده ۱۰۴۱ ق.م. قبل از اصلاحی مورخ ۱۳۶۱ به این صورت بود: «نکاح اناث قبل از رسیدن به سن ۱۵ سال تمام، و نکاح ذکور قبل از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام ممنوع است. معذک در مواردی که مصالحی اقتضا کند، با پیشنهاد مدعی العموم و تصویب محکمه ممکن است استثنائاً معافیت از شرط سن اعطا شود ولی در هر حال این معافیت نمی‌تواند به اناثی داده شود که کمتر از ۱۳ سال تمام، و به ذکوری شامل گردد که کمتر از ۱۵ سال تمام دارند». از آنجا که معیار شرعی در فقه، بر بلوغ و عدم بلوغ است و موضوع ضابطه‌ی مقرر سنی که در ماده فوق مندرج بوده با شرع مغایرت داشته، لذا بصورت کلی زیر مبدل گردید:

«نکاح قبل از بلوغ ممنوع است.

تبصره: عقد نکاح قبل از بلوغ با اجازه‌ی ولی صحیح است؛ به شرط رعایت مصلحت مولی علیه». در حال حاضر ماده ۱۰۴۱ ق.م. به این صورت است: «عقد نکاح دختر قبل از رسیدن به سن ۱۳ سال تمام شمسی و پسر قبل از رسیدن به سن ۱۵ سال تمام شمسی منوط است به اذن ولی به شرط رعایت مصلحت با تشخیص دادگاه صالح».

قانون گذار مجازات تخلف از این ماده را در قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ به این صورت

شرح داده است:

ماده‌ی ۵۰ ق.ج.خ: «هرگاه مردی بر خلاف مقررات ماده‌ی ۱۰۴۱ ق.م. ازدواج کند، به حبس تعزیری درجه شش محکوم می‌شود. هرگاه ازدواج مذکور به واقعه منتهی به نقص عضو یا مرض دائم زن منجر گردد، زوج علاوه بر پرداخت دیه به حبس تعزیری درجه پنج و اگر به واقعه منتهی به فوت زن منجر شود، زوج علاوه بر پرداخت دیه به حبس تعزیری درجه چهار محکوم می‌شود. تبصره: هرگاه ولی قهری، مادر، سرپرست قانونی یا مسئول نگهداری و مراقبت و تربیت زوجه در ارتکاب جرم موضوع این ماده تاثیر مستقیم داشته باشند به حبس تعزیری درجه شش محکوم می‌شوند. این حکم در مورد عاقد نیز مقرر است.»

روشن بودن اثر ازدواج در کل مسیر زندگی برای افراد، باعث حساسیت سن شروع ازدواج و تشکیل خانواده شده است. باید در نظر داشت که مطابق با دین اسلام و مذهب شیعه، ازدواج زیر سن بلوغ اصلاً توصیه نشده و در صورت نزدیکی و وارد شدن آسیب‌های جسمی مرد ضامن خواهد بود. لازم به ذکر است که ازدواج اگر به شیوه درست و با شناخت کافی انجام نشود منجر به عقب‌ماندگی فرد در تمام جنبه‌های زندگی خواهد شد و این مسئله ارتباطی به سن ندارد.

مبحث دوم: سوالات پژوهش

سوالات اصلی:

۱. مبانی فقهی تحدید سن ازدواج چیست؟

۲. مبانی حقوقی تحدید سن ازدواج چیست؟

سوالات فرعی:

۳. حداقل سن ازدواج در فقه با توجه به ادله‌ی اربعه چیست؟

۴. جایگاه سن ازدواج و ضمانت اجرای آن در نظام حقوقی ایران چیست؟

۵. خلاءهای قانونی مربوط به سن ازدواج و ضمانت اجرای آن چیست؟

۶. راهکارهای اصلاح قانون سن ازدواج و ضمانت اجرای آن چیست؟

مبحث سوم: فرضیات پژوهش

۱. با استناد به آیات قرآن، روایات، بنای عقلا و سیره معصومین می‌توان مبانی فقهی تحدید سن ازدواج را ترسیم کرد.

۲. با توجه به نظر اندیشمندان و صاحب نظران علم حقوق می‌توان مبانی حقوقی سن ازدواج را ترسیم کرد.

۳. با توجه به ادله‌ی اربعه‌ی قرآن، سنت، عقل و اجماع می‌توان حداقل سن ازدواج را مشخص نمود.

۴. مطابق با ماده‌ی ۱۰۴۱ ق.م.: «عقد نکاح دختر قبل از رسیدن به سن ۱۳ سال تمام شمسی و پسر قبل از رسیدن به سن ۱۵ سال تمام شمسی منوط است به اذن ولی به شرط رعایت مصلحت با تشخیص دادگاه صالح».

ضمانت اجرای این قانون در ماده ۵۰ ق.ج.خ. به صورت زیر بیان شده است: «هرگاه مردی بر خلاف مقررات ماده‌ی ۱۰۴۱ ق.م. ازدواج کند، به حبس تعزیری درجه شش محکوم می‌شود. هرگاه ازدواج مذکور به واقعه منتهی به نقص عضو یا مرض دائم زن منجر گردد، زوج علاوه بر پرداخت دیه به حبس تعزیری درجه پنج و اگر به واقعه منتهی به فوت زن منجر شود، زوج علاوه بر پرداخت دیه به حبس تعزیری درجه چهار محکوم می‌شود».

تبصره: هرگاه ولی قهری، مادر، سرپرست قانونی یا مسئول نگهداری و مراقبت و تربیت زوجه در ارتکاب جرم موضوع این ماده تأثیر مستقیم داشته باشند به حبس تعزیری درجه شش محکوم می‌شوند. این حکم در مورد عاقد نیز مقرر است».

۵. با توجه به اینکه سن بلوغ در ماده‌ی ۱۲۱۰ ق.م. به قمری بیان شده است، ذکر سن شمسی برای سن ازدواج، در نگاه اول نوعی عدم هماهنگی را به مخاطب منتقل می‌کند. همچنین ضمانت اجرای مدنی ناشی از ازدواج صغیر بدون اذن ولی و تصویب دادگاه مشخص نشده است. در مورد ضمانت اجرای مدنی ازدواج با اذن ولی و بدون احراز مصلحت توسط دادگاه نیز محل اقامه بحث

است. علاوه بر این موارد ضمانت اجرای کیفری فقط از ازدواج صغیره حمایت کرده و قانون باید از صغیر هم حمایت کند.

۶. راهکارها: لزوم توجه خانواده‌ها به امر تربیت و آماده سازی فرزندان برای بر عهده گرفتن مسئولیت زندگی مشترک- فراهم کردن شرایط و امکانات برای ازدواج آسان با توجه به آسیب‌های اجتماعی موجود- توجه هرچه بیشتر تمام نهادهای دولتی و غیردولتی به نهاد خانواده از ابتدای شکل‌گیری و اهتمام برای ایجاد این نهاد مقدس و تلاش در جهت حفظ آن به کمک آحاد جامعه. راهکارهای قانونی:

هماهنگ سازی سال قمری و سال شمسی برای تعیین سن بلوغ و سن ازدواج- روشن کردن ضمانت اجرای مورد نیاز در زمینه ی ازدواج صغیر بدون اذن ولی و تشخیص دادگاه و ازدواج صغیر با اذن ولی و بدون تشخیص دادگاه- لحاظ ضمانت اجرای مدنی و کیفری و حمایت از پسران کمتر از ۱۵ سال تمام در صورت ازدواج.

مبحث چهارم: ضرورت و اهمیت پژوهش

اهمیت و تأثیر ازدواج در سرنوشت افراد بر کسی پوشیده نیست. حداقل سن ازدواج نیز به عنوان یکی از متغیرهای قابل بحث، بر فرد و جامعه موثر است. کاهش سن بلوغ نیز به دلایل مختلفی از جمله بهبود تغذیه، افزایش اطلاعات جنسی از طریق وسایل ارتباط جمعی نظیر تلویزیون، ماهواره، گوشی همراه و شبکه‌های اجتماعی تلگرام، واتس‌آپ و ... رخ داده است. از طرفی افزایش سن ازدواج، راه را برای ارضاء نامشروع نیازهای جنسی و روحی باز می‌کند که این خود عدم پذیرش مسئولیت را برای طرفین به دنبال دارد. لزوم توجه به این موضوع و برنامه‌ریزی صحیح در این زمینه، بستری است برای جلوگیری از آسیب‌های فردی و اجتماعی. نظر به جمیع این موارد و اینکه یکی از موضوعات روز مقوله‌ی سن ازدواج به شمار می‌رود و حتی در مواردی بی‌توجهی به مقررهای رعایت سن موجب دخالت مستقیم مسئولین امر شده و همایش‌ها و سمینارهای مختلفی در این باب برگزار گردیده؛ محقق را بر آن داشت تا در این باره به پژوهش بپردازد.